

Pöytäkirja 4/2023

VANHUSNEUVOSTO, ITÄ-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUE

Aika Maanantai 8.5.2023 klo 13.00–14.53

Paikka WSOY-talo, Mannerheiminkatu 20, Porvoo, K-porras, 3. kerros,
neuvotteluhuone sekä Teams

Kutsutut

x	Hans Blomberg ((puh.joht.)
x	Hannes Bjurström (Teams)
x	Nina Björkman-Nysten (Teams)
-	Eeva Hava
x	Juha Huotari
x	Petri Hyvönen
-	Hannele Käenaho-Virtala
x	Kenneth Levin
x	Carl-Johan Numelin
x	Erja Sihlman
x	Leena Sorjonen
x	Kirsi Oksanen
x	Rita Lönnroth (siht.)

35–45 §

35 KOKOUKSEN AVAUS

Puheenjohtaja Hans Blomberg avasi kokouksen ja toivotti kokoukseen osallistujat tervetulleiksi.

36 KOKOUKSEN LAILLISUUS JA PÄÄTÖSVALTAISUUS

Kokouskutsu liitteineen on lähetetty sähköpostitse.

Sihteeri Rita Lönnroth suoritti nimenhuudon. Hannes Bjurström ja Nina Björkman-Nysten osallistuivat etäyhteyden kautta.

Ehdotus: Todetaan, että kokous on laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

Päätös: Todettiin, että kokous on laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

37 ESITYSLISTAN HYVÄKSYMINEEN

Ehdotus: Esityslista hyväksytään.

Päätös: Esityslista hyväksyttiin yksimielisesti siten, että ylimääräisinä asioina käsitellään sosiaalihuollon henkilökuljetuspalvelut Itä-Uudellamaalla ja palvelustrategian käsittely.

38 EDELLISEN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMINEEN

Vanhusneuvoston 11.4.2023 pitämän kokouksen pöytäkirja, liite 1/38.

Ehdotus: Pöytäkirja hyväksytään.

Päätös: Pöytäkirja hyväksyttiin yksimielisesti.

39 HELMIKUUSSA SAADUT, KÄSITTELEMÄTTÖMÄT TOIMINTAOHJEET

Vanhusneuvoston ei vielä ole antanut lausuntoa neljästä, helmikuussa saadusta toimintaohjeesta, jotka Palveluiden järjestäminen -lautakunta on hyväksynyt 15.2.2023. Lautakunta on päättänyt päivittää ohjeet kokouksessaan 24.5.2023. Vanhusneuvostoa pyydetään antamaan lausuntoa ohjeista viimeistään 11.5.2023.

Ohjeet:

- .. tilapäisen ja säännöllisen kotihoidon myöntämisperusteet, liite 1/39
- .. omaishoidon tuen soveltamisohje, liite 2/39
- .. ikäihmisten päivätoiminnan myöntämisperusteet, liite 3/39
- .. taloudellisen tuen ohje, liite 4/39

Vanhusneuvoston jäseniä pyydetään tutustumaan ohjeisiin ennen kokousta ja tarvittaessa kommentoimaan niitä kokouksessa.

Ehdotus: Vanhusneuvosto ottaa kantaa tilapäisen ja säännöllisen kotihoidon myöntämisperusteisiin, omaishoidon tuen soveltamisohjeeseen, ikäihmisten päivätoiminnan myöntämisperusteisiin ja taloudellisen tuen ohjeeseen.

Vanhusneuvosto toteaa, että suomenkielisen taloudellisen tuen ohjeen luku 1 Yleistä taloudellisesta tuesta olisi korjattava seuraavan kappaleen osalta: ”Jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilöllä on oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitetulta kotikunnaltaan tai siltä kuntayhtymältä, johon kotikunta kuuluu, ellei muualla laissa toisin säädetä.”

Taloudellisen tuen ohjeen luku 4.6 4 Asiakasmaksut olisi päivitettävä seuraavan lauseen osalta: ”1.7.2021 alkaen maksukatto laajenee koskemaan myös sellaisia asiakasmaksuja, joihin on myönnetty toimeentulotukea.”

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Vanhusneuvosto totesi, että suomenkielisen taloudellisen tuen ohjeen luku 1 Yleistä taloudellisesta tuesta olisi korjattava seuraavan kappaleen osalta: ”Jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilöllä on oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitetulta kotikunnaltaan tai siltä kuntayhtymältä, johon kotikunta kuuluu, ellei muualla laissa toisin säädetä.”

Taloudellisen tuen ohjeen luku 4.6 4 Asiakasmaksut olisi päivitettävä seuraavan lauseen osalta: ”1.7.2021 alkaen maksukatto laajenee koskemaan myös sellaisia asiakasmaksuja, joihin on myönnetty toimeentulotukea.”

Lisäksi vanhusneuvosto kiinnitti huomion tilapäisen ja säännöllisen kotihoidon myöntämisperusteet -ohjeen sisältämään rajaukseen, kohta 3.2, että henkilön palveluntarpeen on oltava säännöllistä ja enemmän kuin kerran viikossa. Vaikuttaa kohtuuttomalta, että henkilö tällä ehdolla ei saa palvelua vaan joutuu siirtymään yksityiselle puolelle. Aukkaita ei kohdella yhdenvertaisesti. Kotihoitoa tarvitseva henkilö voi suuresti hyötyä hyvinvointialueen kotihoidon monipuolisesta palveluvalikoimasta ja tuesta (mm. kotihoidon lääkärin tuesta), vaikka hänen palveluaan on tarkoituksenmukaista järjestää säännöllisesti vain kerran viikossa.

Omaishoidon tuen soveltamisohjeen osalta vanhusneuvosto kiinnitti huomion siihen, että omaishoitaja joutuu käyttämään myönnettyjä vapaapäiviä läheisen kuljettamiseen tilapäiseen hoitopaikkaan. Kohta 6.5 Omaishoidon maksun keskeyttäminen omaishoitajan sairastuttua olisi kirjoitettava selkeämmin. Vanhusneuvosto vaatii selvitystä, mitä lause ”omaishoitajalle ei voida maksaa palkkiota, jos hänellä on lääkärin toteama omaishoitajan tehtäviä estävä tilapäinen tai pitkäaikainen työkyvyttömyys, vaikka omaishoitaja tosiasiallisesti hoitaa hoidettavaansa” tarkoittaa.

Omaishoidon tuen soveltamisohjeissa on kohta, jossa tekstiin on jäänyt kaupunki hyvinvointialueen sijaan, luku 2 Omaishoidon tuen tarkoitus ja sisältö: ”6) tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista. Omaishoito toteutetaan yhteistyössä *kaupungin vanhus- ja vammaispalvelujen*, omaishoidettavan, omaishoitajan ja muiden toimijoiden kanssa”.

Luku 7 Omaishoitajalle järjestettävät vapaat: voitaisi selventää, että sairaalahoido tai kuntoutusjakso tarkoittaa hoidettavan jaksoja eikä omaishoitajan, esim. *hoidettavan* sairaalahoidon tai kuntoutusjakson katsotaan olevan omaishoitajan vapaata, jos näin...

40 HELMIKUUSSA SAADUT JA KÄSITELLYT TOIMINTAOHJEET

Vanhusneuvoston on 8.3.2023 antanut lausuntoa kolmesta, helmikuussa saadusta toimintaohjeluonnoksesta, jotka Palveluiden järjestäminen -lautakunta on hyväksynyt 15.2.2023. Lautakunta on päättänyt päivittää ohjeet kokouksessaan 24.5.2023. Vanhusneuvostoa pyydetään antamaan lausuntoa ohjeista viimeistään 11.5.2023.

Ohjeet ja vanhusneuvoston antamat lausunnot niistä:

1) Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelujen toimintaohje, liite 1/40

Vanhusneuvosto totesi lausunnossaan 8.3.2023, että liikkumisen palveluiden järjestely on monimutkainen ja että tässä vaiheessa siihen liittyy niin paljon ongelmia, että vanhusneuvoston on vaikea antaa lausuntoa toimintaohjeesta.

Vanhusneuvosto päätti yksimielisesti välittää hyvinvointialueen hallitukselle asiakasraadin kokoaman listan kuljetuspalveluiden puutteista ja kehottaa hyvinvointialueen hallitusta viipymättä korjaamaan kuljetuspalveluiden ongelmat.

Palveluiden järjestäminen -lautakunnan helmikuussa hyväksymä ohje ei poikkea alku- peräisestä ohjeluonnoksessa.

2) Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palveluiden myöntämisperusteet, liite 2/40

Vanhusneuvosto päätti lausunnossaan 8.3.2023 yksimielisesti yhtyä Itä-Uudenmaan vammaisneuvoston lausuntoon.

1. Liikkumista tukevien palveluiden määritelmä ja tavoitteet

Kohtaan voitaisiin lisätä: ”Sen tarkoituksena on tukea henkilöä suoriutumaan kodin ulkopuolisessa asiointissa itsenäisesti siten, että se vähentää muun palvelun tarvetta.”

2. Liikkumista tukevien palveluiden palveluprosessi

Kohtaan voitaisi lisätä: ”Asiakas saa hänelle myönnettävästä tai hylätystä palvelusta valituskelpoisen päätöksen, johon on kirjattu palvelun sisältö tai yksilöidyt perustelut hylkäämiselle.”

3. Liikkumista tukevien palveluiden myöntämisperusteet

3.1 Palvelun piiristä poissuljettu ne, joille järjestetty tehostettu palveluasuminen julkisin varoin.

- Rajaus liittyen julkisin varoin järjestettyyn palveluasumiseen tarkoittaa eriarvoisuutta, joka ei ole hyväksyttävää.

- Tehostettu palveluasuminen vähentää asioimisen tarvetta, mutta ei poista satunnaista tarvetta liikkua asumisen ulkopuolella. Tehostettua palveluasumista ei saa rajata myöntämisperusteiden ulkopuolelle.

- SHL 23 § 11 mom. ei myöskään anna tällaista rajaamismahdollisuutta. Päätös tulee tehdä yksilöllisen tarpeen mukaan.

3.3 ”Perheellä ei mahdollisuutta oman auton käyttöön”. Täsmällisempää lienee puhua samassa taloudessa asuvista.

3.4 ”Palvelu kohdennetaan ensisijaisesti pienituloisille ikäihmisille. Pienituloisuuden bruttorajana pidetään 1 200 e/kk ja pariskunnilla 2 100 e/kk”. Kuljetuspalveluja tarvitsevilla on aina myös muita ylimääräisiä kuluja terveydentilastaan johtuen. Tulo rajoja tulee nostaa. Suositellaan rajaksi lukua, joka on kaksi kertaa takuueläkkeen määrää. Näin raja korjaantuu indeksikorotusten mukaisesti jatkossa.

4. ”Matka voi olla korkeintaan 25 km per suunta Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella”.

Tämä km-rajoitus estää etäällä keskustoista asuvia pääsemästä palvelujen piiriin (esim. Pellinki, Porlammi), mikä asettaa hyvinvointialueen asukkaat keskenään eriarvoiseen asemaan. Matka lähimpään kaupunkiin (Loviisa, Porvoo, Lahti, Kouvola) tulee mahdollistaa kaikille käyttäjille. Rajaus asioimiseen vain hyvinvointialueen sisällä pitää poistaa. Se estää hyvinvointialueen rajoilla asuvia kulkemasta lähinnä olevaan kaupunkiin, mikä lisää hyvinvointialueen kustannuksia.

Palveluiden järjestäminen -lautakunnan helmikuussa hyväksymä ohje poikkeaa alkuperäisestä ohjeluonnoksessa seuraavasti:

Ensimmäisen luvun lause: ”Se on kyseisen lain 11 §:ssä määriteltyyn tuen tarpeeseen vastaava asiakkaan hyvinvoinnille välttämätön sosiaalipalvelu” on korvattu lauseella: ”Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi”.

3) Ikääntyneiden asunnon muutostöiden myöntämisperusteet, liite 3/40

Vanhusneuvosto totesi kokouksessaan 8.3.2023, että rahan käyttö asunnon muutostyöhön on halvempi kuin moni muu tukipalvelu tai laitoshoido, joten pitäisi talousarvioon varata riittävästi rahaa tähän toimintaan.

Palveluiden järjestäminen -lautakunnan helmikuussa hyväksymä ohje poikkeaa alkuperäisestä ohjeluonnoksessa siten, että kaksi kappaletta on lisätty ohjeen ensimmäiseen lukuun:

”Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää avustusta iäkkäille (yli 65-vuotiaille) tai vammaisille henkilöille heidän omakotitalonsa tai omistamansa asunnon korjaamiseen. Avustusta myönnetään vain ympärivuorokautisessa käytössä olevan kodin korjaukseen. Avustus on tarkoitettu parantamaan iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia kotona asumiseen.

Valtionkonttori tukee rintamaveteraanien ja sotainvalidien (vähintään 10 %) kotona asumista muun muassa myöntämällä avustusta välttämättömiin ja tarkoituksenmukaisiin asunnonmuutostöihin.”

Ehdotus: Vanhusneuvosto viittaa aiemmin antamiinsa lausuntoihin toimintaohjeista.

Lisäksi vanhusneuvosto toteaa, että Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelujen toimintaohjeen kohta 5.2 Palvelupäätös olisi muutettava kahden lauseen osalta: ”Päätöksen kuljetuspalvelusta tekee kunnan viranhaltija” ja ”Asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa kotikunnalle, jos hänen kuljetuspalvelutarpeensa muuttuu päätöksen tekemisen jälkeen”, koska vastuu kuljetuspalvelujen järjestämisestä on siirtynyt kunnilta hyvinvointialueelle.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

41 ATERIAPALVELUN MYÖNTÄMISPERUSTEET

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on virkamiestyönä päivittänyt ateriapalvelun myöntämisperusteet -ohjeen luonnoksen ja pyytää vanhusneuvostoa antamaan lausuntoa päivitetystä ohjeluonnoksesta viimeistään 15.5.2023. Palveluiden järjestäminen -lautakunta käsittelee ateriapalvelun myöntämisperusteet -ohjeen kokouksessaan 24.5.2023.

Ateriapalvelun myöntämisperusteet, liite 1/41.

Vanhusneuvosto on kokouksessaan 8.3.2023 antanut seuraavan lausunnon ateriapalvelun myöntämisperusteet -ohjeen luonnoksesta:

”Vanhusneuvosto kiinnitti huomioon siihen, ettei myöntämisperusteissa määritellä miten palvelu tuotetaan. Onko asiakkaan mahdollista valita monesta palveluntuottajasta? Kuinka laadun valvonta toteutetaan ja onko kyseessä lämmin ateria? Ateriapalvelun kilpailutusasiakirjoihin on yksityiskohtaisesti määritettävä aterioilta vaadittava ravitsemuslaatu, laadun todentaminen ja seuranta.

Vanhusneuvosto päätti yksimielisesti ehdottaa, että ”Erikoisruokavaliot huomioidaan” -lause lisätään kappaleeseen: ”Ateriapalveluntarve on lähtökohtaisesti päivittäinen. Palvelun tarpeen muuttuessa ateriatilausten määrää voidaan lisätä, vähentää tai lopettaa yksilöllisen kokonaistilanteen perusteella.”

Ohje poikkeaa alkuperäisestä ohjeluonnoksesta siten, että ensimmäisessä kappaleessa mainitaan, että ateriapalvelu on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaista tukipalvelua (ei 14 §:n mukaista muuta sosiaalipalvelua).

Ohjeeseen on lisätty lause: ”Palvelun tarkoituksena on luoda ja ylläpitää henkilön kodissa sellaisia olosuhteita, että hän voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti”.

Ohjeesta on poistettu lauseet: ”Palvelun tarkoituksena on tukea kotona selviytymistä”, ”Hakijalla ei ole subjektiivista oikeutta palveluun. Palvelua järjestetään tarkoitukseen varattujen määrärahojen nojalla ja rajoissa.” ja ”Palvelu kohdennetaan vanhuspalvelulain (980/2012) 3 § 1. ja 2. momentin tarkoittamille ikääntyneelle ja vammaispalvelulain (380/1987) 2 §:n tarkoittamalle vammaiselle”.

Ehdotus: Vanhusneuvosto viittaa aiemmin antamaansa lausuntoon ohjeesta.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

42 ILMOITUSASIAT

Vanhustyön keskusliitto ry on lähettänyt kirjeen Vanhustenviikon viettämisestä 1.–8.10.2023. Teema on ”Tehdään iästä numero”. Kansallinen SeniorSurf-päivää vietetään 3.10.2023.

Ehdotus: Ilmoitusasia merkitään tiedoksi.

Päätös: Ilmoitusasia merkittiin tiedoksi. Lisäksi vanhusneuvosto päätti Vanhusten viikon yhteydessä järjestää seminaarin senioriasumisesta (ennen Vanhusten viikkoa tai sen jälkeen). Puheenjohtaja Hans Blomberg sai tehtäväksi vastata seminaarin järjestelyistä. Vanhusneuvoston jäsenet ilmoittavat puheenjohtajalle, mikäli he haluavat osallistua seminaarin suunnitteluun. Olisi tärkeää, että myös muutama viranhaltija osallistuisi.

43 SOSIAALIHUOLLON HENKILÖKULJETUSPALVELUT ITÄ-UUDELLAMAALLA

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on virkamiestyönä valmistellut kolme asiakirjaa ja yhden PowerPoint-esityksen sosiaalihuollon henkilökuljetuspalvelut Itä-Uudellamaalla -palvelukokonaisuudesta. Vanhusneuvosta pyydetään antamaan lausuntoa asiakirjoista viimeistään 25.5.2023.

Sopimus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökuljetuksista Itä-Uudellamaalla (liite 5), liite 1/43.

Palvelukuvaus, henkilökuljetuspalvelut (sopimuksen liite1), liite 2/43.

Sopimussakkoehdot (sopimuksen liite 3), liite 3/43.

Esitys sosiaalihuollon henkilökuljetuspalveluista Itä-Uudellamaalla, liite 4/43.

Päätös: Vanhusneuvosto käsitteli henkilökuljetuksia koskevat asiakirjat. Vanhusneuvosto totesi, että henkilökuljetusten laatupisteytyksessä olisi huomioitava kuljettajien kielitaidot ja henkilökuljetusten palvelukuvaukseen lisättävä ohjauskeskuksen palvelukuvaukseen kuuluvat yksilöllisiin kuljetuksiin liittyvät ehdot:

1. Jos asiakkaalla on vakiotaksioikeus, kuljetus ohjataan ensi sijassa vakiotaksille Keski-Uudenmaan hyvinvointialue.
2. Kuljetus ohjataan ensi sijassa autolle, joka vastaa kuljetuksen tarvetta ja matkustajan matkustajatietojen mukaista tarvetta, esimerkiksi inva-auton tarvetta. Jos käytettävissä on soveltuva palvelulinjakuljetus, kuljetus voidaan ohjata sille tilaajan kanssa tarkemmin sovittavalla tavalla.
3. Kuljetus ohjataan ensin lähtöosoitteen lähimmälle soveltuvalla autolle ja tämän jälkeen järjestyksessä muille lähimmille autoille. Jos autoa ei löydy tilaajan kanssa

- sovitussa ajassa, kuljetus ohjataan korvaavalle autolle tilaajan ohjeistamin tavoin.
4. Jos tarjolla on useita edellä mainitulla tavalla soveltuvia autoja, kuljetusta tarjotaan autoille kilpailutukseen (hinta ja laatu) perustuvassa etusijajärjestyksessä. Tasapisteissä ratkaisee hinta.
5. Jos matkustajan kuljetuksen tarpeen kannalta kaikki ajoneuvot ovat soveltuvia, noudatetaan eri ajoneuvoluokkien yhteistä etusijajärjestystä.

44 PALVELUSTRATEGIAN KÄSITTELY

Päätös: Vanhusneuvosto antoi Kirsi Oksaselle tehtäväksi pyytää hallintojohtaja Camilla Söderströmiä toimittamaan palvelustrategiaan liittyvän aineiston vanhusneuvostolle. Vanhusneuvoston jäsenet antavat palautteensa aineistosta viimeistään 23.5.2023 puheenjohtaja Hans Blombergille, joka tekee yhteenvedon niistä eteenpäin lähetettäväksi.

45 SEURAAVA KOKOUS

Päätös: Päätettiin pitää seuraavat kokoukset maanantaina 12. kesäkuuta ja tiistaina 5. syyskuuta klo 13.